

University of Groningen

'De ontbrekende brief van Nabokov'

Renders, Hans

Published in:
NRC Handelsblad

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
1993

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
Renders, H. (1993). 'De ontbrekende brief van Nabokov'. *NRC Handelsblad*.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

NRC Handelsblad

De ontbrekende brief van Nabokov

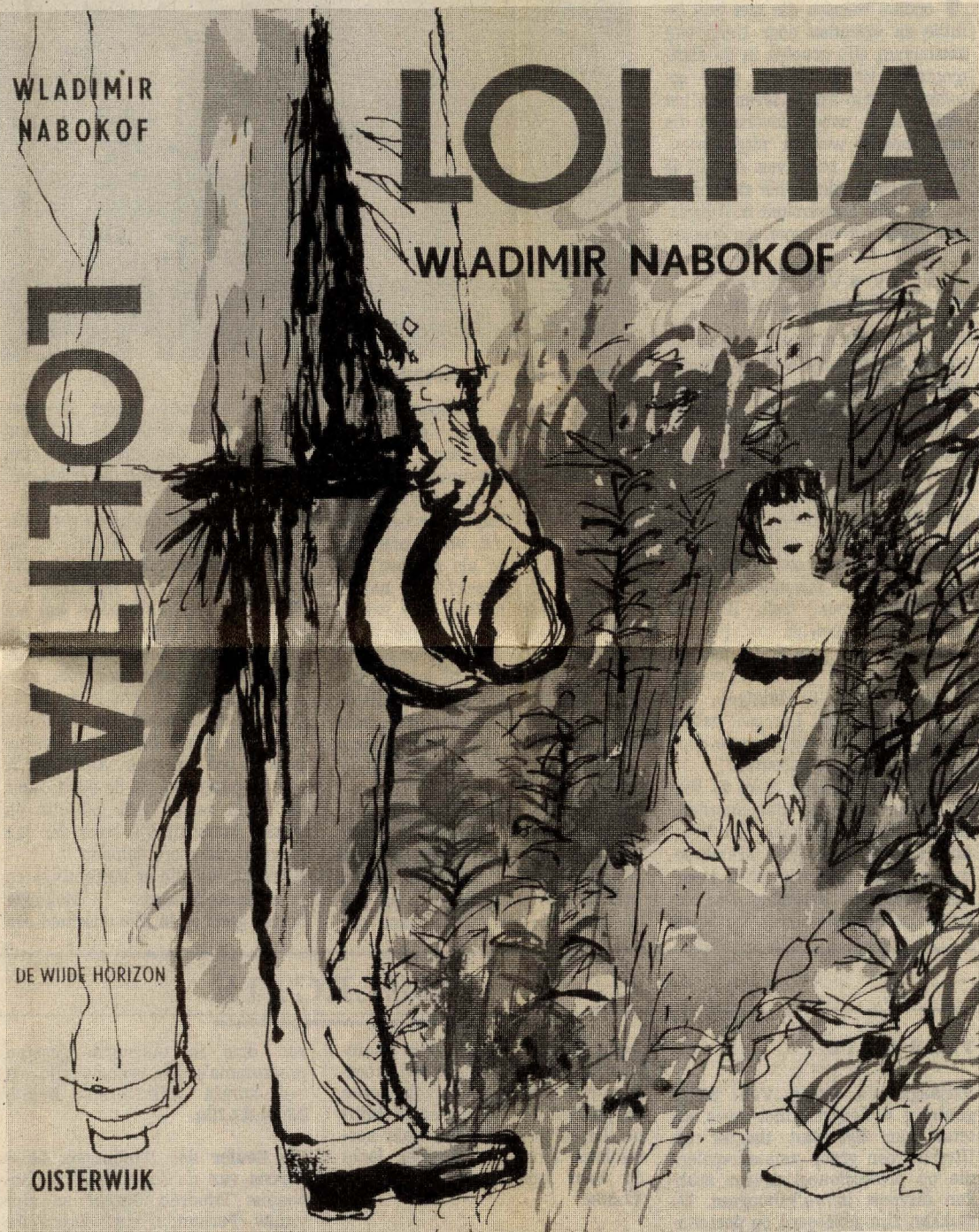
*Onlangs verschenen onder de titel **Zuivere kleuren** bij De Arbeiderspers brieven van Vladimir Nabokov. In de verzameling ontbreekt een briefje dat juist in deze Nederlandse vertaling op zijn plaats zou zijn geweest.*

Nabokov was altijd bijzonder kieskeurig wat betreft de omslagen van zijn boeken, blijkt uit de nu gepubliceerde brieven. Daar was bij de eerste uitgave van zijn beroemde roman *Lolita*, waarin de middelbare Humbert Humbert, blijk geeft van zijn zwakte voor een bepaald soort twaalfjarige meisjes, *nymphets*, ook wel reden toe. De roman kwam door de aanvankelijke terughoudendheid van gereputeerde uitgevers nogal eens terecht bij firma's met een gespecialiseerde clientèle die gelokt werd met omslagen waarop een professioneel lonkende hoer de bouw had van een majorette. Liever dan een dergelijke horreur zag Nabokov een omslag met louter belettering, zoals de allereerste uitgave van *Lolita* in 1955 die door de Olympia Press in twee olijfgroene bandjes was geproduceerd.

De eerste vertaalde uitgave ter wereld verscheen in 1958 bij de Nederlandse Uitgeverij Oisterwijk, onder directie van Johan van Keulen. Deze was tevens ster-auteur van zijn eigen fonds met stichtelijke boeken voor jongens en meisjes waarover de Hervormde Raad voor Kerk en Gezin oordeelde dat het bijna een misdaad was deze boeken niet aan kinderen te laten lezen. Enkele jaren daarvoor had Van Keulen onder het pseudoniem Han B. Aalderse de aandacht getrokken met *De liefde van Bob en Daphne*, waarin de herdersuurtjes van een zestienjarige jongen en een twaalfjarig meisje gereleveerd worden, en hij zal een zekere verwantschap hebben gevoeld met *Lolita*, dat hij liet vertalen door de vorig jaar overleden Maurice Sigismund (Bob) Coutinho. Die vertaling was overigens niet zo subtiel en soms wordt het kiezen van het juiste woord aan de lezer overgelaten (zoals op pagina 66, waar men voor chert kist borst kan lezen). Coutinho, die later met zijn vrouw veel betere Nabokov-vertalingen maakte, bedacht voor *nymphet* het woord *nimfijn*, dat tegenwoordig in Van Dale is opgenomen met de betekenis jong, nog niet geslachtsrijp meisje dat

het voorwerp is van seksuele begeerte van (oudere) mannen, al of niet door daar op uit te zijn. Ondanks Nabokovs voorkeur voor sober beletterde omslagen, was de auteur ronduit lyrisch over het stofomslag en de bandstempel van deze eerste Nederlandse editie. Daarop is een *nimfijn* te zien, gekleed in bikini, die geknield in het gras opkijkt naar een degelijk geklede, volwassen man. In *Zuivere kleuren* is een brief (12-1-1959) opgenomen aan de Britse uitgever George Weidenfeld: „Misschien is het te vroeg om deze kwestie te bespreken maar mag ik, alvorens u een beslissing neemt over band en omslag van *Lolita*, u aanraden de afbeeldingen op band en voorplaat van de Nederlandse uitgave eens te bekijken. Ze zijn precies en hartveroverend raak. De Zweedse uitgave, daarentegen, heeft een horribele jonge hoer in plaats van mijn *nimfijn*.”

Het was deze passage die de Haagse nabokoviaan Tysger Boelens nieuwsgierig maakte naar het omslag in kwestie en naar de brief die de hoffelijke auteur stellig naar Uitgeverij Oisterwijk had gestuurd na ontvangst van de vertaling. Door Boelens' vraag waarom de redactie van *Zuivere kleuren* geen moeite heeft gedaan naar een dergelijke brief te zoeken, werd mij een kans voor open doel geboden. Dankzij vriendelijke medewerking van de weduwe Van Keulen-Oosterveen kon een vanuit Ithaca (NY) verstuurd luchtpostbriefje van Nabokov worden achterhaald van 20 januari 1959, dus ruim een week nadat de grote meester zijn lofzang al aan Weidenfeld had geschreven. De dag ervoor had Nabokov zijn laatste colleges gegeven aan Cornell University om zich dankzij de renumers van *Lolita* verder geheel aan zijn literair werk te wijden. In zijn briefje aan Oisterwijk schreef hij onder meer: „Ik wilde u al lang vertellen hoe verrukt ik was over het picturale aspect van uw uitgave van *Lolita*. Ik kan uw vertaling niet lezen; maar uw kunstenaar heeft met feilloos inzicht

de aandoenlijke aanvalligheid van het arme kind gevangen in zijn twee fraaie tekeningen, op omslag en band.”

De met feilloos inzicht werkende ontwerper was de in 1927 geboren P.A.H. van der Harst, die twee jaar later ook voor Uitgeverij Oisterwijk het door Coutinho vertaalde *Lach in het donker* van Nabokov ontwierp. Toen de uitgever in 1968 een herdruk van deze eerlijke, meeslepende roman in hippe paperback liet verschijnen maakte zijn dochter Mar daar

een nieuw omslag voor. Van der Harst tekende nog veel andere boeken, vaak met een boot, schip of schuit in de titel.

Nabokov heeft eens gezegd dat hij van al zijn romanfiguren *Lolita* en *Pnin* — beiden slachtoffer van andermans solipsisme — als mens het meest bewonderde. Gevreest moet worden dat sommige lichtelijk verhitte uitgevers zich iets te veel hebben geïdentificeerd met Humbert Humbert, en *Lolita* zagen zoals hij haar zag, aldus Boelens.

In februari 1994 zullen we zien of de nieuwe Nederlandse *Lolita*-vertaling van Rien Verhoef, die bij de Bezige Bij verschijnt, een omslag heeft in de geest van de schrijver. Wout Muller gaat het maken maar een complimentje van Nabokov is op voorhand uitgesloten.

HANS RENDERS